

ГЕОГРАФСКА РАСПРОСТРАЊЕНОСТ НЕКИХ „ЗАБОРАВЉЕНИХ” НАРОДА У ВОЈВОДИНИ

GEOGRAPHICAL DISTRIBUTION OF SOME "FORGOTTEN" PEOPLES IN VOJVODINA

Аутор:

НИНА ЧИЧА

8.разред ОШ „Мирослав Мика Антић” Панчево, РЦТ „Михајло Пупин“ Панчево

Ментор:

БИЉАНА КРСТИН

проф. Географије ОШ „Васа Живковић” Панчево, РЦТ „Михајло Пупин“ Панчево

РЕЗИМЕ: Тема истраживачког рада је указати на мултиетничку средину Војводине, као и то како су време, друштвени развој, војне околности и миграциона кретања утицали на опстанак или „утапање” народа са средином. У истраживању коришћене су научне студије, књиге, статистички подаци карте и интернет претрага. Циљ истраживања је сачувати од заборава „изгубљене” народе, истицањем њихове култура, обичаје, веровања и фолклор.

Кључне речи: мултиетничност, Војводина, заборав, кретање.

ABSTRACT: The topic of the research work is to point out the multi-ethnic environment of Vojvodina, as well as how time, social development, military circumstances and migration movements influenced the survival or "drowning" of the people with the environment. In the research, scientific studies, books, statistical map data and internet search were used. The aim of the research is to preserve the "lost" peoples from oblivion, by highlighting their cultures, customs, beliefs and folklore.

Key words: multiethnicity, Vojvodina, oblivion, movement.

УВОД

Општепозната је чињеница да је Војводина вишенационална и мултиконфесионална средина, али када говоримо о народима и вероисповестима који живе или који су живели на овом простору, често мислимо само на оне који су сада и овде са нама који су остали, сачували свој језик, веру и обичаје. На простору Војводине нашли су се и неки други народи који су се током времена стопили или су у потпуности нестали а на њихово постојање нас упућују само неки топоними, приче старијих суграђана, потомака, понешто архивске грађе и понека фотографија. Овај рад се претежно бави тим народима: Грцима, Италијанима, Французима и Русима, када, како и колико њих је дошло на простор Војводине, колико су се задржали, какав траг су оставили и зашто су отишли са ових простора. Занимљиво је приметити и како су асимиловања и мењање идентитета били типични за Војводину па и Србију кроз историју.

Слика 1: Заставе народа којима се бави истраживачки рад

МАТЕРИЈАЛ И МЕТОДИКА РАДА

Током истраживања коришћено је неколико метода и извора података:

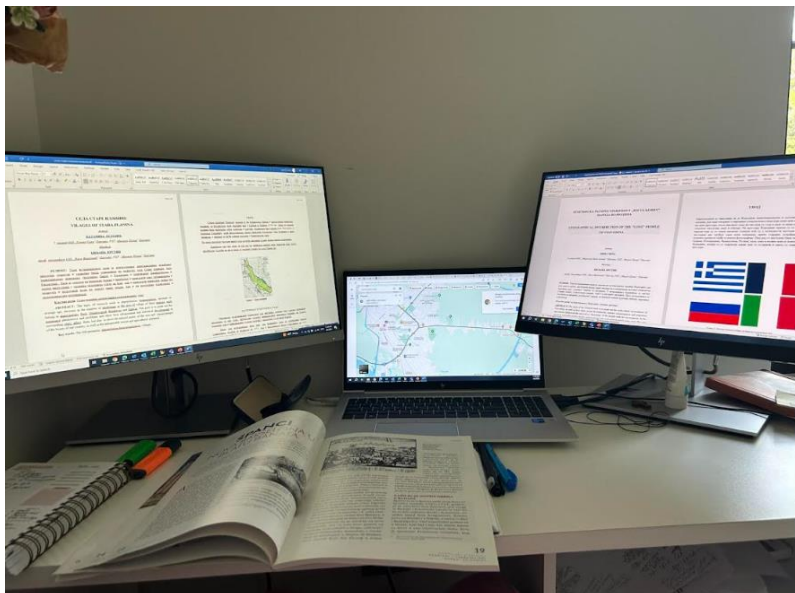
1. Званични пописи становништва
2. Демографске монографије
3. Архивска грађа
4. Усмена предања старијих становника
5. Приватна архива потомака

Истраживање сам почела разговором са својом прабаком која ме је и заинтересовала својом причом о постојању других, мање познатих народа у Војводини, пре свега у њеном крају. На основу тих предања посетила сам неколико историјских архива у потрази за доказима да су ти народи заиста постојали. Такође, током обилазака тих места посетила сам гробља, цркву, месну заједницу.

Многобројни текстови у “Политикином забавнику”[3] управо о народима којима сам се и ја бавила послужили су као инспирација и додатни извор информација.

Помоћу интернет претраживача и Гугл мапа [2] лоцирала сам неколико насеља у којима су ти народи живели и отишла сам да их посетим у потрази за топонимима који ће бити доказ да су ти народи заиста живели ту.

Званични статистички подаци и пописи становништва су такође коришћени за графички приказ. [1]

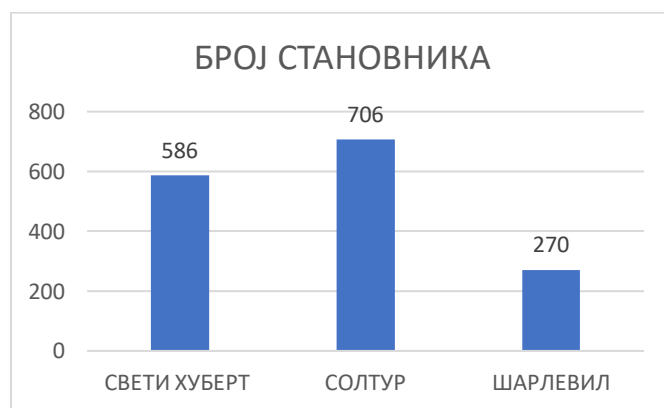

Фотографија 1. Истраживачка атмосфера

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА И ДИСКУСИЈА

Французи

Према декрету царице Марије Терезије, простор Северног Баната предвиђен је за Французе из француске покрајине Лорене и Немце из југозападних делова Немачке. Преко 3000 Француза доселило се у околину Кикинде и основало 3 насеља: Шарлевил, Солтур и Свети Хуберт. У још неколико других насеља они су распоређени али нису чинили већину. Царица Марија обећала им је ослобађање од пореза за неколико година као и многе друге олакшице због којих су се и одлучили да дођу у Војводину: материјал за градњу, земљу, семе. Посадили су значајан број дудова и почели са гајењем свилене бубе. У архивског грађи наводи се још неколико разлога зашто су Французи дошли. Једна од претпоставки је да су то били присталице монархије и да за њих више није било места након Француске буржоаске револуције те су морали побећи.

Графикон 1: Број становника 1777.године у 3 француска насеља у Војводини

Слика 2. План француских насеља у Банату

Временом права Француза су укидана па у школама више нису могли учити француски. Исто се дешавало у црквама. Извршена је такозвана германизација становништва. За

свега 70 година од доласка скоро ниједан становник више није говорио француски. [4] Након Другог светског рата, ова три наљена су спојена у једно које је названо Банатско Велико Село. На основу помоћи француског председника Роберта Шумана преко 5000 банатских Француза емигрира у јужну Француску. [5] У месту Рок сир Перн у близини Авињона где се већина доселила и данас постоји Банатска улица као успомена и подсетник одакле су дошли.

Слика 3: Банатска улица у месту Рок сир Перн у Француској [2]

Трагова да су Французи некада живели овде више и да нема. На месту тадашњег гробља данас је парк, на месту старе цркве је само плоча. Занимљиво је да се и сада могу пронаћи Војвођани са презименима Шил, Шуарт, Ваван, Тили за које се сматра да су француског порекла као и презиме Француски и Француз за које се сматра да управо говори о пореклу породице.

Слика 4. Французи у Шарлевилу

Слика 5. Француски гробље

Италијани

Тешко је утврдити све таласе током којих су Италијани досељавани у наше крајеве. Први писани докази су из 18.века али према предањима Италијани доносе винову лозу на Фрушку гору још у средњем веку по наредбама императора из Сирмијума. Сматра се да су управо та вина била врхунског квалитета, најфинија и најскупља.

Најпознатије италијанско село на нашим просторима је Нађолас (Велико Италијанско Село) данашњи Манђелос у Срему. Оно што је одликовало Италијане је да су се брзо утапали у локално становништво и губили свој идентитет. Специфично је да се користио термин Латини јер се баш у то време и није знало ко припада коме, осим када су користили термин Италици. Услед отоманских напада становништво бежи, страда или одлази у ропство а остатак Италијана се сели у централни део Угарске.

Нови налет насељавања Италијана у Војводину, овог пута у Банат почиње 1728.године када се оснива насеље Mercydorf насељено искључиво Италијанима. Међутим због маларије, полава и лоших климатских услова, већина становника умире а потомци већински бивају понемчени. Већ 1763.године нико није говорио италијански.

Данас се прегледом презимена у Војводини могу пронаћи потомци Замбона, Вилета, Виаториса и других.

Слика 6. Манђелос, сателитски снимак

Грци

Након унутрашњих сукоба у Грчкој између присталица монархије и комуниста, тадашња Југославија пружа уточиште преко 2000 имиграната из Грчке, комунистима и насељава их у место Буљкес (Грчка република), данашњи Маглић. Према неким изворима, сматра се да је преко 30 000 Грка прошло кроз Буљкес као центар емиграната у периоду до 1948.године. Занимљиво је и да је Буљкес сматран територијом Грчке а не Југославије. Сва правила и закони су важили из Грчке као и сам новац, буљкески динари. [7] Грчки идентитет је у потпуности очуван, народ је говорио грчким језиком, постојала је школа на грчком, позориште. На примеру Грка можемо видети да није много урађено на асимилацији са локалним становништвом јер се сматрало да је то само привременог

карактера док се сукоби у Грчкој не заврше када би се они вратили кући. То се није десило. Ипак до потпуног исељавања из Буљкеса долази око 1949.године када се већина становника исељава у јужну Македонију или у земље бившег СССР-а док они који одлучују да остану у Србији одлазе у Нови Сад. Докази попут матичних књига су спаљени а место Буљкес се преименује у Маглић и насељава Србима из Босне. Данас о постојању Грка у овом месту говоре само остаци неколико надгробних плоча на грчком језику.

Данас се у Војводини могу срести презимена Пападопулос, Пагонис, Василијаду, Лазос, Константиnidис и слично.

Слика 7. Потомци породице Пападопулос у Панчеву

Слика 8. Материјални докази о животу Грка у Банату

Руси

По завршетку октобарске револуције у Војводину долази велики број такозваних Белих Руса (белогардејаца) оних који су подржавали царску Русију. Ти имигранти су већински били веома образовани припадни руске елите па су директно утицали на оживљавање културног живота у тадашњој Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца као и подизању самог стандарда живота. Донели су пуно новина као што су балетске школе, козметички салони, обичај имања пса за кућног љубимца (руски хрт). Због сличности језика и високог степена образовања, брзо су налазили запослење у школама. Стиже и руска књижевност, Толстој Достојевски, Пушкин и други до тада непознати писци у Војводини. Посебан утицај имали су на војно образовање оснивајући центре за обуку Према попису стнавништва чак 50 000 Руса је тада дошло док се у Војводини настанило њих 8000 [6] Брзо су почели да успостављају редован живот оснивајући болнице, библиотеке, позоришта, школе итд. Вера је њима била важна па долази до обнова манастира и цркава од стране руског свештенства које је такође избегло.

Слика 9. Руска црква у Белој Цркви

Велики број Руса избегао је даље на запад доласком Црвене армије а они који су остали углавном су прихватили идентитет Срба и морали су прихватити послове знатно нижег ранга од оног којем су припадали у Русији

Слика 10. Руси у Банату

ЗАКЉУЧАК

Многи народи досељавани су овде због војних дешавања у својим матичним земљама или директивама које су стизале од тада монархиста њихове матице. Већином су били пољопривредници, понеки трговци док су Руси стигли као интелектуалци који су донели значајан напредак у култури и образовању.

Климатски услови у Војводини у 18.веку били су врло тешки због влаге, мочвара, маларије због које је умрло велики број имиграната.

Већина досељеника била је принуђена да се понемчи или помађари, многа презимена су промењена, национални идентитет није очуван а посебно након Другог светског рата урађено је све да се тај траг избрише као и три најпрогресивније нације међу којима су били бели Руси.

Према попису становништва из 2022.године можемо закључити да и даље постоји заједница мањина које сам истраживала.

Графикон 2: Становништво према националној припадности 2022.године [1]

Сваки од народа који је долазио на ове просторе оплеменио га је и унапредио на свој начин. Толико нација на једном месту је скоро па немогуће пронаћи. Веома је важно да одржимо ту мултикултуралност и сотанемо отворени за све будуће миграције.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] <https://www.stat.gov.rs/sr-latn/oblasti/popis/>
- [2] [Google Maps](#)
- [3] <http://politikin-zabavnik.rs/>
- [4] Светлана Мандић, *Промене морфологије колонистичког насеља*, Зборник радова Департаман за географију, туризам и хотелијерство Нови Сад, 44-1/2015
- [5] www.banat.info/kultura/banatski-francuzi.html
- [6] <https://data.stat.gov.rs/Home/Result/3104020102?languageCode=sr-Latn>
- [7] Милан Ристовић, *Експеримент Буљкес*, Платонеум, 2007
- [8] Жикица Милошевић, *Изгубљени у равници*, Колор медиа, 2017